

Výkladové stanovisko č. 22 Expertní skupiny Komise pro aplikaci nové civilní legislativy při Ministerstvu spravedlnosti ze dne 9. 4. 2014

- k pojmu podnikatel podle občanského zákoníku

Dotčená ustanovení:

- § 420 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník (dále jen „NOZ“)

Stanovisko:

„Nový občanský zákoník nečiní rozdíl mezi oprávněným a neoprávněným podnikatelem. Podnikatel podnikající bez podnikatelského oprávnění, je-li zákonem vyžadováno, je považován se zřetelem k této činnosti za podnikatele podle § 420 odst. 1 NOZ.“

Odůvodnění:

Podnikání je v novém občanském zákoníku definováno jako samostatná výdělečná činnost vykonávaná na vlastní účet a odpovědnost živnostenským nebo obdobným způsobem se záměrem činit tak soustavně za účelem dosažení zisku. Osoba, která takovou činnost vykonává, je považována se zřetelem k této činnosti za podnikatele (§ 420 odst. 1 NOZ).

Za podnikatele se ve vztahu ke spotřebitelům považuje při uzavírání smluv i každá osoba, pokud takovou smlouvu uzavírá v souvislosti se svou vlastní obchodní, výrobní nebo obdobnou činností či samotným výkonem svého povolání (§ 420 odst. 2 NOZ). Taková činnost se totiž vůči spotřebiteli může jevit jako podnikání, i když některý znak nutný pro podnikání chybí – např. záměr soustavnosti, záměr dosažení zisku či výkon živnostenským či obdobným způsobem.

Podnikání není vázáno v novém občanském zákoníku na dovolu, tj. na to, že ten, kdo podniká, má k podnikání příslušné podnikatelské oprávnění, je-li vyžadováno. Nový občanský zákoník stanoví, že ten, kdo podniká ve smyslu § 420 odst. 1 NOZ je podnikatelem bez ohledu na to, zda potřebné podnikatelské oprávnění má či zda k dané činnosti žádné podnikatelské oprávnění potřeba není. Je-li však některá činnost zákonem zcela zakázána (např. obchodování s lidmi, obchod s drogami apod.), taková činnost nemůže být podnikáním ve smyslu § 420 NOZ. Pro posouzení, zda konkrétní činnost je podnikáním či nikoli, tak rozhoduje fakticita výkonu takové činnosti, nikoli zda pro konkrétní případ byla povolena. Podmínka obecné dovolu však musí být vždy splněna, aby se mohlo jednat o podnikání. Z tohoto úhlu pohledu je podnikání ve smyslu nové právní úpravy chápáno širěji než dosavadní pojetí. Podle předchozí právní úpravy definice podnikatele nebyla navázána ve všech případech na definici podnikání. Ustanovení § 2 odst. 1 zákona č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník (dále jen „ObchZ“) vymezovalo podnikání tautologicky i podmínkou, že

daná činnost má být vykonávána podnikatelem; § 2 odst. 2 ObchZ vymezoval podnikatele, a to taxativním výčtem osob, které jsou za podnikatele považovány. Mohlo tak docházet k tomu, že osoby svoji samostatnou výdělečnou činností naplnily znaky podnikání podle § 2 odst. 1 ObchZ, nebyly však považovány za podnikatele podle § 2 odst. 2 ObchZ. Za podnikatele tak nebyl považován např. neoprávněný podnikatel, i když v právním styku z důvodu ochrany třetích osob se na něj jako na podnikatele a na jím vykonávanou činnost jako podnikání podle § 3a ObchZ pohlíželo.

Srovnáme-li definici podnikání podle § 420 odst. 1 NOZ a § 2 odst. 1 ObchZ, zjistíme, že v definici podle § 420 odst. 1 NOZ je výslovně akcentováno, že se má jednat o činnost, která je vykonávána živnostenským nebo obdobným způsobem. Tuto podmínku dosavadní definice neobsahovala. Podle § 420 odst. 2 NOZ se pouze ve vztahu ke spotřebiteli za podnikatele považuje také každá osoba, která uzavírá smlouvy související s vlastní obchodní, výrobní nebo obdobnou činností či při samostatném výkonu svého povolání. Pro první i druhý odstavec § 420 NOZ je společné, že jde o činnost vykonávanou nezávisle, nikoli v závislém vztahu. Dále je pro oba případy společné, že ve vztazích vůči spotřebiteli osoba vykonávající nezávislou činnost má, pokud jde o tuto činnost, vždy postavení podnikatele. Rozdíl pak spočívá v tom, že ne každý, kdo vykonává nezávislou činnost, je podnikatelem ve všech právních vztazích týkajících se této činnosti, nýbrž může být podnikatelem pouze ve vztahu ke spotřebitelům, aniž by naplňoval definici podle § 420 odst. 1 NOZ.

Vymezení, kdo ve smyslu § 420 odst. 1 NOZ podniká a je tudíž podnikatelem, je významné z toho důvodu, že zákon přihlíží ke zvláštnostem podnikatele a pro určité případy v důsledku toho stanoví dílčí odchylky, které uvedenou skutečnost reflektují. Pro úplnost je třeba zmínit i § 5 odst. 1 NOZ, z kterého plyne, že kdo se veřejně nebo ve styku s jinou osobou prohlásí za podnikatele, má v právním styku obecně nebo jen v konkrétním vztahu postavení podnikatele, i kdyby jím jinak nebyl.

Toto stanovisko bylo podrobena odborné diskuzi a následně k němu hlasováním *per rollam* vyjádřili souhlas členové Expertní skupiny Komise pro aplikaci nové civilní legislativy.

Toto stanovisko neobsahuje závazný výklad právních předpisů. Výklad právních předpisů podaný v tomto stanovisku má působit pouze silou v něm obsažené právní argumentace.

Členové jmenováni do Expertní skupiny jsou odborníky z řad akademické obce, členové Legislativní rady vlády, zástupci soudů a další právní autority. Činnost členů Expertní skupiny spočívá v konzultaci k doprovodné legislativě nového soukromého práva a také ve zpracování odborných stanovisek k některým interpretačním problémům.

OPERAČNÍ PROGRAM
LIDSKÉ ZDROJE
A ZAMĚSTNANOST

PODPORUJEME
VAŠI BUDOUCNOST
www.esfcr.cz

Komise pro aplikaci nové civilní legislativy vznikla v rámci projektu Nové soukromé právo (reg. č. CZ.1.04/4.1.00/80.00003) financovaného z prostředků Evropského sociálního fondu prostřednictvím Operačního programu Lidské zdroje a zaměstnanost a ze státního rozpočtu ČR.